

УРОК № 40

Тема уроку: ПАР

Мета: визначити місце країни у світі та регіоні, розкрити основні чинники, що визначають місце країни в міжнародному поділі праці, систему розселення та особливості структури економіки, а саме виробництва, що визначають міжнародну спеціалізацію країни, охарактеризувати особливості розвитку третинного сектору економіки, характерні риси просторової організації економіки, зовнішні економічні зв'язки, міжнародні зв'язки України з ПАР; розвивати уміння порівнювати, встановлювати причинно-наслідкові зв'язки; виховувати почуття патріотизму, прилучати учнів до дослідницької роботи, формувати культуру спілкування.

Хід уроку

Офіційна назва – Південно-Африканська Республіка (Південна Африка, ПАР)

Склад території – 9 провінцій

Член міжнародних організацій – ООН, Співдружність Націй, G-20, Африканський Союз, БРИКС та ін.

Державні мови – 11 мов: англійська, африкаанс, венда, зулу, коса, південний ндебеле, сваті, північний сото, сесото, тswana, тсонга

Релігія – немає абсолютної релігійної більшості

Столиця - Преторія

Площа країни - 1219,9 тис. км²

Кількість населення (на 2017 р.) - 55 млн. чол.

Загальний ВВП (за даними МВФ, 2017) - 273,7 млрд. \$

ВВП на 1 особу - 4826 \$

ІЛР (місце у світі, 2016) - 119

Форма правління - змішана республіка

Адміністративний устрій - унітарна держава

Місце країни за типізацією ООН - високорозвинута країна, переселенська країна

1. Місце країни у світі та регіоні

Південно-Африканська Республіка – країна з величезним економічним потенціалом, багатими трудовими й природними ресурсами, цікавою історією, різноманітним етнічним складом та найбільшою часткою білого, азійського та змішаного населення на континенті. За класифікацією ООН, Південна Африка є *країною із середнім рівнем прибутків*. У країні найбільша розвинута економіка в Африці. Це *єдина африканська країна у «Великій двадцятці» (G-20)*. Водночас у ній зберігається *високий рівень бідності та безробіття, передусім серед чорношкірого населення*. За розміром ВВП ПАР перебуває в третьому десятку країн світу, а в межах Африки поступається лише Нігерії та Єгипту. За військовою потужністю ПАР поступається в регіоні Єгипту та Алжиру, але це *перша та єдина в Африці держава, що мала ядерну зброю та добровільно відмовилася від неї*.

ПАР – одна з небагатьох африканських країн, де не було жодного державного перевороту. Однак *прикрою сторінкою в історії ПАР став расовий конфлікт між темношкірою більшістю та білою меншістю*. Своєї кульмінації він досяг після того, як у 1948 р. був установлений *режим апартеїду – офіційної політики расової дискримінації та гноблення, що її впродовж більш ніж 40 років*

проводили правлячі кола ПАР проти місцевого чорношкірого населення, а також переселенців з Азії. Метою цієї політики було створення «Південної Африки для білих». Зміна політичної системи відбулася після перших нерасових виборів на початку 90-х рр. ХХ ст.

Нинішню ПАР часто називають *Райдужною країною*. Назву вживають як метафору нового, різокультурного та багатонаціонального суспільства, яке долає наслідки апартеїду.

2. Економіко-географічне положення

ПАР – це *приморська держава*, що компактно розташована *на крайньому південні Африки*. Межує з країнами, що розвиваються: *на півночі* з *Намібією*, *Ботсваною* та *Зімбабве*, *на північному сході* – із *Есватіні* та *Мозамбіком*. На території країни є *анклав – країна Лесото*. Північні сухопутні кордони проходять в основному малозаселеними напівпустельними територіями.

Південну Африку називають «*Країною двох океанів*». Вона має протяжну берегову лінію, що забезпечує вихід на заході до Атлантичного океану, на сході – до Індійського. Це зумовлює наявність кількох великих морських портів, які гарантують країні вихід до всіх морських напрямків: Азії, Європи, Америки.

3. Природно-ресурсний потенціал

ПАР – *країна з унікальними природними умовами та багатими природними ресурсами*. У рельєфі переважають *рівнини та давні гори*. Країна займає південний край Південноафриканського плоскогір'я, крутий схил якого на сході називають *Драконовими горами*, обривається до вузької прибережної низовини. На південному узбережжі країни височать давні сильно зруйновані *Капські гори*.

Особливості рельєфу ПАР

В ПАР сформувалися достатньо *різноманітні кліматичні умови*. Внутрішні райони країни лежать у межах *тропічного континентального клімату*. Це малозаселений простір, зайнятий *спустеленою саванною*. У цих містах зими холодні, хоча сніг випадає рідко. Східне узбережжя зволожене достатньо й рівномірно протягом року: *клімат тропічний морський*. Там активно ведеться інтенсивне землеробство, а на схилах Драконових гір, зайнятих лісами, існують гірськолижні курорти. На крайньому південному заході *клімат субтропічний середземноморський*: з дощовою зимою

та жарким, посушливим літом. Далі на схід опади випадають більш рівномірно й формуються морські субтропіки. Цю місцевість називають «шляхом садів».

ПАР – одна з *найбагатших на мінеральні ресурси країн світу*. В країні виявлено майже 60 їх видів. Велика частина родовищ унікальна за умовами й масштабами залягання ресурсів. На відносно невеликій території трапляється унікальний набір руд: залізні, нікелеві, мідні, уранові, олов'яні, сурм'яні. В надрах країни зосереджено понад 90 % світових запасів марганцевих руд, понад 80 % платини, близько 60 % золота та хромових руд, 50 % ванадію. З нерудних ресурсів відкрито 20 % світових покладів алмазів. З осадових порід є значні запаси кам'яного вугілля та фосфоритів. Водночас у країні майже немає родовищ нафти та природного газу.

Країна *недостатньо забезпечена водними ресурсами*. Густота річкової мережі вкрай нерівномірна. *Найбільша річка країни Оранжева* сильно міліє в нижній течії. На ній та її притоках споруджено низку великих гідротехнічних споруд. Річки східного узбережжя повноводні, але короткі й порожисті. У напівпустельних районах є кілька сезонних пересихаючих річок. За умов нестачі поверхневих вод особливого значення набули підземні. На західному узбережжі діють установки з опріснення морської води, відбувається очищення води для повторного використання на промислових підприємствах.

Південна Африка має *достатні земельні ресурси*. 15 % площа придатні для сільського господарства. Посушливий клімат *вимагає штучного зрошення*. Більш ніж половину території країни від західного узбережжя до підніжжя Драконових гір займають *родючі каштанові та червоно-бурі ґрунти*. Найбільш родючими є чорні залізисті ґрунти сухих саван, що їх фермери називають «чорним торфом». На східному субтропічному узбережжі сформувалися родючі червоно- та жовтоземи. Усі ґрунти ПАР потребують боротьби з *вітровою ерозією*, внесення добрив.

Унікальні природно-рекреаційні ресурси – справжній скарб країни. Туристів приваблюють мальовничі краєвиди тропічних лісів, незаймані ландшафти саван, чарівні узбережжя з дивними пляжами двох океанів, річкові долини з високими водоспадами. А головне – все це збереглося практично у первозданному вигляді.

4. Працересурсний потенціал

Населення країни перебуває на стадії демографічного переходу від II до I типу *відтворення населення*. Народжуваність серед білого населення почала зменшуватися ще в 50 – 60-х рр. ХХ ст., а серед африканців – у 70 – 80-х рр. Нині показник *народжуваності* є одним з *найнижчих в Африці* – 20,5 осіб/тис. Завдяки поліпшенню якості медичного обслуговування *рівень смертності* тривалий час знижувався (нині – 9,6 осіб/тис.). Але нині *епідемія СНДу* вразила ПАР чи не сильніше, ніж будь-яку іншу країну світу (гірше було лише в сусідніх Свазіленді, Ботсвані та Лесото). Кількість заражених досягала 18 % *дорослого населення*, а після вжитих серйозних медичних заходів стабілізувався на позначці 10 %. Через високу зараженість ВІЛ, а також скорочення чисельності більш протягом останніх двох десятиліть кількість населення в країні майже не змінюється.

Природний приріст суттєво знизився й становить 10,9 осіб/тис. Причому зростання населення постійно сповільнюється. На одну жінку припадає 2,5 дитини, що трохи вище від рівня простого відтворення. *Середня тривалість життя* має

тенденцію до зростання, але поки що є низькою: 62,3 року (2016 р.). 20 років тому цей показник становив усього 43 роки.

Нині в ПАР гостро постала *проблема нелегальної міграції*. Після скасування апартеїду й значного ослаблення контролю на зовнішніх кордонах у країну хлинув потік нелегалів із Зімбабве, Анголи, Мозамбіку та інших країн Африки. Масовий приплив іноземців викликає невдовolenня громадян ПАР. Претензії до мігрантів полягають головним чином у тому, що вони займають робочі місця, погоджуючись працювати за нижчу зарплату, а також скоюють злочини.

Етнорасовий, культурний та мовний склад населення ПАР є результатом тривалої історії формування. За найбільшу кількість державних мов (11) ПАР занесено до Книги рекордів Гіннеса. Проте більшість громадян країни знає англійську. Офіційно населення поділяється на 4 групи: темношкірі африканці, білі, мулати (кольорові) та азіати.

Частка білого населення за останні 30 років скоротилася у 2,5 раза. Воно складається з нащадків іммігрантів-колоністів. Це африканери (бури), які говорять діалектом данської мови африкаанс, та англоафриканці, мовою спілкування яких є англійська. Біле населення найбільше компактно проживає у великих містах західних та південних провінцій країни, а також у столиці та на її околицях.

Після ліквідації апартеїду почалася дискримінація білого населення. Часто воно стає жертвою фізичного і культурного геноциду. Багато хто виїжджає до Австралії, Нової Зеландії або Великої Британії.

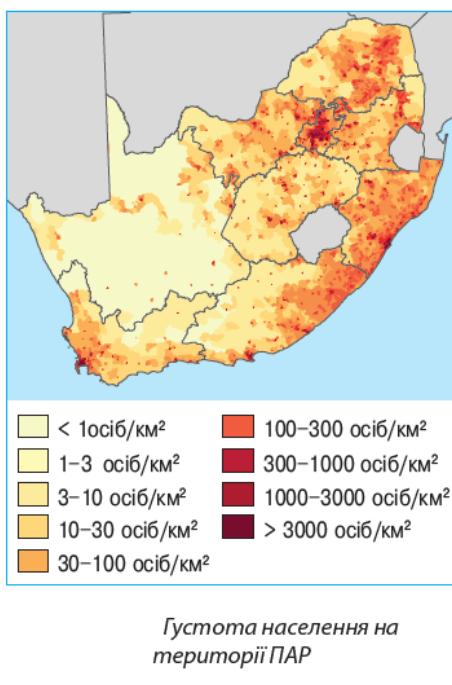
Рівень соціального розширування в ПАР – один з найвищих у світі. Близько 15 % жителів належать до багатіїв, величезні маєтки з плантаціями та розкішними віллами яких розкинулися на океанських узбережжях. При цьому половина населення (переважно чорношкірого) живе в повній убогості. Частина з них отримує соціальні гранти від держави.

Релігійний склад населення досить строкатий. У країні немає абсолютної релігійної більшості. Там проживають представники різних християнських церков. Є незначна кількість мусульман. Кожний шостий громадянин ПАР себе вважає атеїстом.

Національна економіка ПАР достатньо забезпечена трудовими ресурсами. Витрати на оплату праці в країні значно нижчі, ніж в інших високорозвинутих країнах світу. Це привертає увагу іноземних інвесторів. Країна має велику працересурсну базу, що складається з робітників різних рівнів кваліфікації: кваліфікованих, малокваліфікованих та некваліфікованих. У країні діє законодавство щодо сприяння навчанню та підвищенню професійного рівня працівників. Розвиток наукового потенціалу стає вирішальним чинником економічного зростання країни.

У країні залишається високим рівень безробіття – від 27 до 40 % економічно активного населення, яке живе на менш ніж \$2 США на добу. Це пов’язано з тим, що за рівнем освіти, соціальної відповідальності та продуктивності праці більшість

корінних чорношкірих африканців нині об'єктивно не здатна відповідати стандартам розвинутого постіндустріального суспільства.

5. Система розселення

ПАР має середній рівень густоти населення, що становить $45,8 \text{ осіб}/\text{км}^2$. Переважно через природні причини цей показник сильно коливається. Найбільш густо заселено вологі східні території, узбережжя океанів, гірничопромислові райони. Майже не заселеними є північні та центральні пустельні райони.

Рівень урбанізації в ПАР високий – 64,3 %. Найчисленнішими є малі міста з населенням від 2 до 10 тис. осіб. У країні існує близько 50 великих міст, є 2 міста-мільйонери: Йоганнесбург (4,4 млн осіб) і Кейптаун (3,4 млн осіб). Їх визнано світовими містами. У адміністративній столиці країни Преторії проживає 741,6 тис. осіб. Навколо міст сформувалися міські агломерації. Найбільша з них – Йоганнесбург – Екурхулені (8,9 млн осіб).

6. Особливості структури економіки

До кінця XIX в. Південна Африка була переважно аграрною країною. Основним заняттям її населення було натуральне та напівнатуральне сільське господарства. У XIX ст. виявлення в країні унікальних родовищ алмазів і золота спричинило промислову революцію. Саме з «алмазної» та «золотої лихоманки» почався бурхливий розвиток економіки ПАР. Володіючи найбагатшими на Африканському континенті запасами кам'яного вугілля, залізних та марганцевих руд, ПАР створила потужну чорну металургію, а після Другої світової війни – інші виробництва обробної промисловості: машинобудування, хімічні, текстильні виробництва.

ПАР – країна з індустріальним типом економіки, в якій іноземний капітал посідає сильні позиції. В ПАР відбулася приватизація державних підприємств, що її влада назвала «реструктуризацією державного майна». Уряд тісно пов'язує макро- і мікроекономічні аспекти економіки шляхом вивчення коливань курсів національної і світових валют. Це створює сприятливі умови для експорту продукції у високорозвинуті країни.

Домінуючі складники економіки ПАР

7. Виробництва, що визначають міжнародну спеціалізацію країни

Видобування мінеральних ресурсів. Південна Африка – одна з небагатьох держав з унікальною подвійною системою прав власності (державної та

приватної) на корисні копалини. Хоча в останні роки значимість видобування мінеральних ресурсів значно знизилася, продукція гірничодобувної промисловості становить близько 7 % ВВП і близько 2/3 загальної суми експортних надходжень ПАР. Більшу частину мінеральних ресурсів видобувають на сході та півночі країни. Координацію видобутку мінеральної сировини здійснює Гірнича палата.

Нині видобування кам'яного вугілля за внеском у національну економіку перевершило традиційну для ПАР золотодобувну промисловість. За його видобутком країна посідає 7-ме місце в світі та 1-ше – в Африці. Великі запаси та зручні умови залягання зумовлюють низьку собівартість видобутку та переробки вугілля. Це є причиною того, що вартість електроенергії в ПАР, основою якої є теплові електростанції, є однією з найнижчих у світі. Для експорту вугілля побудований спеціальний портовий термінал Річардс-Бей на східному узбережжі. У структурі гірничодобувної промисловості домінує видобуток рудної сировини, на яку припадає майже $\frac{3}{4}$ від вартості всіх корисних копалин, що їх розробляють у країні.

З початку 70-х рр. ХХ ст. поступово скороочуються обсяги видобутку золота, що пояснюється виснаженням родовищ і коливанням цін на ринку металів. Нині ПАР посідає 5-те місце в світі за його видобутком. «Золотим містом» називають Йоганнесбург, в районі якого розташовані золотодобувні копальні.

У вартісному вираженні головний експортний продукт ПАР – платина. За її видобутком країна на 1-му місці в світі. Країна дає до 85 % світового видобутку платини. Окрім власне платини Південна Африка видобуває й експортує метали платинової групи: паладій (30 % світового видобутку), родій, іридій, осмій, рутеній.

Видобування алмазів – найстаріше видобувне виробництво ПАР. Тривалий час країна була лідером у світі як у кількісному, так і вартісному вираженні щодо видобутку цієї сировини. Нині країна посідає 5-те місце в світі за видобутком алмазів (після Росії, Австралії, ДРК та Ботсвани). Але за їх вартістю країні немає рівних, оскільки видобуваються великі камені для ювелірного виробництва. В ПАР сконцентровано 2/3 світового виробництва діамантів. Всесвітньо відомою є південноафриканська компанія De Beers, яка контролює близько 40 % світового ринку алмазів.

За видобутком і переробкою уранових руд ПАР посідає 8-ме місце в світі та 3-те в Африці (після Нігеру та Намібії). Майже весь уран вилучають як побічний продукт для переробки золотоносних руд.

Видобуток залізних руд у ПАР склався після Першої світової війни та активно зростав протягом усього ХХ – початку ХХІ ст. Нині країна на 5-му місці в світі за видобутком цієї сировини.

ПАР посідає провідні позиції у світі за видобутком марганцю, хромітів, ванадію, титану, цирконію, сурми. Розробляються родовища нікелю, міді, свинцю.

Переробна промисловість

Переробна промисловість ПАР має багаторофільну виробничу структуру. В ній важливе місце посідає металургія. Уряд приділяє багато уваги розвитку чорної металургії. Хоча обсяги її продукції дещо скоротилися, ПАР за виробництвом сталі у 2016 р. посіла 1-ше місце в Африці та 23-те в світі. Кольорова металургія представлена підприємствами з виробництва майже

всіх відомих кольорових металів. ПАР *перша в світі за виробництвом ферохромових сплавів.*

Машинобудування країни досить різноманітне. Воно представлене передусім виробництвом морських і річкових суден, локомотивів, залізничних вагонів, літаків, верстатів. Країна є великим складальником автомобілів, у т. ч. близько 30 світових брендів, таких як Mercedes-Benz, BMW, Toyota, Nissan, Ford, Volkswagen та ін. З конвеєрів заводів, що належать провідним автомобільним корпораціям світу, сходять легкові та вантажні автомобілі, автобуси. Власні ж бренди – майже усі ручного складання, їх створено лише в кількох екземплярах. У місцях видобування мінеральних ресурсів складають гірничу шахтне обладнання. У великих містах з кваліфікованими трудовими ресурсами розвинуто приладобудування та електроніка. ПАР розширює виробництво аудіо- та відеотехніки, оргтехніки, лазерної техніки, телевізійної та радіокомуникаційного обладнання, напівпровідникових приладів, персональних комп'ютерів, електронної апаратури. В країні розвинуто виробництво стрілецької зброї та бронетехніки. Найбільшими центрами машинобудування є такі міста, як Порт-Елізабет, Кейптаун, Іст-Лондон, Дурбан, Йоганнесбург, Преторія.

Хімічне виробництво є одним з провідних у переробній промисловості ПАР. Воно працює на місцевій сировині та виробляє продукцію переважно на експорт. Країна вирізняється виробництвом мінеральних добрив (Йоганнесбург, Преторія), вибухових речовин для видобування корисних копалин (Моддерфонтеїн, Сомерсет-Вест, Сасолбург), нафтохімією (Дурбан, Кейптаун), вуглехімією (Сасолбург). ПАР – одна з небагатьох країн, в яких існують технології для виробництва рідкого палива з вугілля. Заводи синтетичного палива забезпечує вугіллям компанія Sasol. Частина синтетичного бензину експортується. Південна Африка – найбільший на континенті виробник фармацевтичної продукції. На цьому ринку діють великі міжнародні корпорації (Bayer, Hoechst).

Центрами текстильної промисловості стали великі міста, що забезпечені трудовими ресурсами (Іст-Лондон, Порт-Елізабет, Кейптаун, Йоганнесбург, Преторія, Дурбан). Вона представлена виробництвом бавовняних, вовняних, синтетичних та змішаних тканин, а також ковдр, килимів, трикотажу. ПАР відома на світовому ринку як постачальник шкіри.

Експортне значення набуло виробництво харчових продуктів: цукру з тростини, мороженої риби, заморожених і консервованих овочів і фруктів.

8. Сільське господарство

Незважаючи на недостатньо сприятливі природні умови, аграрний сектор Південної Африки не лише повністю забезпечує власне населення сільськогосподарськими продуктами, а й у змозі експортувати сільськогосподарські товари на постійній основі. Успіхи аграрного сектору не в останню чергу пояснюються тим, що великі фермерські господарства залишилися у володінні сімей африканерів, зайнятих землеробством протягом багатьох поколінь (на відміну від сусідньої Зімбабве, де білі землю втратили, що спричинило голодування населення). У період апартеїду темношкіра більшість населення ПАР займала всього 13 % земель, що призводило до виснаження ґрунтів та голодування. У цих колишніх резерватах в умовах ризикованого землеробства через відсутність штучного зрошення склалося сільськогосподарське виробництво, зорієнтоване на місцеве споживання. Основними культурами були кукурудза та маніок.

Нині за світовими стандартами продуктивність землеробства ПАР невисока. Частково це пояснюється примітивними методами обробітку земель. Іншими чинниками є ерозія ґрунтів і недостатня кількість опадів. Лише 10 % земель вирізняються високою родючістю, однак навіть вони зазнають раптових повеней та змивання родючого шару.

У ПАР вирощують *практично всі відомі сільськогосподарські культури субтропічного та тропічного поясів*. Найбільша частка в загальній вартості сільськогосподарської продукції припадає на кукурудзу – основу раціону темношкірого населення. Важливе місце належить *пшениці*, що її вирощують переважно на західному узбережжі. Також вирощують *сорго, овес, жито, ячмінь*. Великі території зайнято під плантаціями *цукрової тростини*. В країні збирають різноманітні *фрукти: ананаси, яблука, груші, персики, абрикоси, сливи, виноград, гуава, цитрусові* та ін. До найважливіших статей експорту ПАР належать кукурудза, сорго, пшениця, фрукти, овочі, цукор із тростини.

Важливим для країни є розвиток *тваринництва*. Переважно екстенсивними виробництвами залишаються розведення *великої рогатої худоби та вівчарства*. Більш інтенсивного характеру й поширення на фермах поблизу великих міст набули *птахівництво та розведення свиней*. Внутрішнє споживання м'яса забезпечує розведення овець, бурських кіз, свиней, корів, *свійської птиці*. На світовий ринок постачають *шкурки каракульських овець та вовни ангурських кіз* (до 50 % світового виробництва мохеру припадає на ПАР). В останні роки почали розводити *страусів*; зростає експорт шкіри, м'яса та пір'я цієї птиці.

Рибальство

За виловом риби ПАР посідає провідне місце в Африці. Основні об'єкти морського рибного промислу – *сардини, оселедець, хек, анчоус, морський окунь, скумбрія, тріска, капський лосось, макрель, тунець*. Прибутковим є промисел акул, чиї плавці користуються попитом у країнах Південно-Східної Азії. Об'єктом полювання є *капський тюлень*. З безхребетних видобувають *креветок, омарів, лангуст, устриць, восьминогів*. Близько 40 % уловів припадає на прісноводну рибу, що її добувають у річках (зокрема Лімпопо), а також розводять у штучних водоймах.

9. Особливості розвитку третинного сектору економіки

В економіці країни значну роль виконує третинний сектор економіки, що представлений багатьма видами послуг.

Велике значення має розвиток *науки*. Південноафриканська наука відома своїми досягненнями в різноманітних сферах, зокрема *перші пересадки серця, виробництво рідкого палива з вугілля та навіть створення власних атомних бомб*. За рівнем розвитку науки ПАР не має собі рівних в Африці, більш того, за деякими якісними параметрами вона перевершує нові індустріальні країни. Розміри витрат на наукові дослідження в Південній Африці порівнянні з витратами інших високорозвинутих країн – близько 2 % ВВП.

В *освіті* південноафриканська держава вкладає багато грошей: близько 6 % ВВП. Загальна середня освіта є обов'язковою. Школу відвідують до 90 % дітей. Грамотність по країні досягає 88 %. Розв'язування проблем освіти, якість якої, особливо в сільській місцевості, не така як треба, пов'язується з реалізацією формули «*трьох Т*»: *Teachers (вчителі), Textbooks (підручники), Time (час)*.

Система *вищої освіти* та підготовки висококваліфікованих кадрів є ключовою ланкою формування науково-технічного потенціалу країни. В країні відбувається африканізація кадрів. Частка чорношкірих студентів зросла з 42 до 60 %.

У країні добре розвинутий *фінансовий сектор*. Фондова біржа в Йоганнесбурзі є однією з 15 найбільших у світі. У банківському секторі широко використовують передові інтернет-технології. 5 південноафриканських банків входять до числа 500 найбільших у світі.

Безперебійна робота економіки Південної Африки залежить від *сучасної розгалуженої транспортної мережі*. Більшість африканських країн для перевезення своїх вантажів користуються послугами транспортної інфраструктури ПАР. Не лише великі міста, а й віддалені села сполучені дорожньою мережею. У внутрішніх перевезеннях *переважає залізничний транспорт*. За протяжністю залізниць ПАР на 1-му місці в Африці та на 9-му – в світі. На всіх магістральних лініях діють комп’ютеризовані центри керування рухом. Функціонує система внутрішніх авіаперевезень. Міжнародні аеропорти розміщені в Йоганнесбурзі, Кейптауні, Дурбані. На морських узбережжях ПАР розміщено багато великих портів: Дурбан (найбільший у країні за інтенсивністю вантажних перевезень), Річард-Бей (найбільший вантажний порт), Іст-Лондон (морський та єдиний річковий порт країни), Порт-Елізабет, Кейптаун, Салданья.

З року в рік зростає в країні роль *міжнародного туризму*. За кількістю туристичних відвідувань серед африканських країн ПАР несуттєво поступається Марокко та Єгипту. Для туризму привабливі унікальна природа країни, екзотика місцевого способу життя, національні парки, пам'ятки історії, східні базари, золоті пляжі. Найвідоміші курорти – Кейптаун, Дурбан, Порт-Елізабет, Йоганнесбург. «Африканським Лас-Вегасом» називають місто розваг і грального туризму Сан-Сіті, збудоване у центрі алмазного та золотоносного району.

10. Характерні риси просторової організації господарства

Територія ПАР освоєна *нерівномірно*. Однак через особливості історичного розвитку та сучасного адміністративного поділу в розміщенні економіки ПАР немає домінування одного центру. Найбільшими господарськими осередками тут є Йоганнесбург і Преторія. Особливо швидко розвиваються області, розташовані біля найбільших економічних центрів країни: Кейптауна, Дурбана, Порт-Елізабет, Іст-Лондона.

11. Зовнішні економічні зв'язки

Економіка ПАР – одна з найбільш відкритих у світі: частка прибутків від зовнішньої торгівлі у ВВП значно вища, ніж у багатьох інших країнах. ПАР входить до 25 найбільших світових країн-експортерів. Питома вага *експорту корисних копалин* у сукупному експорті ПАР, незважаючи на поступове зниження, нині становить понад 33 %. Інші сектори економіки ПАР, що забезпечують більшу частину національного та експортного прибутку, – це сільське господарство, машинобудування, металургія, телекомунікації. *Основні статті імпорту: нафта та нафтопродукти, продовольство, продукція хімічної промисловості*. Прибутки від зовнішньої торгівлі досягають 50 % ВВП, при цьому обсяг експорту перевищує обсяг імпорту. Основними торговими партнерами країни є США, Японія, Німеччина, Велика Британія, Франція, Італія, Канада; обіг зовнішньої торгівлі з цими країнами все збільшується.

12. Міжнародні зв'язки України з ПАР

Південна Африка посідає одне з перших місць з-поміж африканських країн за товарообігом з Україною. Двосторонні економічні відносини регулюються низкою документів, передусім Торговельною угодою між урядом України та урядом ПАР. ПАР виявляє інтерес до України як до великого виробника наукомістких товарів і технологій. Українські підприємства вивозять до Південної Африки вироби з металу (холодно-, гарячекатану сталь), хімічні речовини промислового призначення (амоніак), продукцію військово-промислового комплексу. Із ПАР імпортуються мінеральна сировина, товари зі шкіри, вино, фрукти. Між країнами є чинними угоди про співпрацю в сільському господарстві, науково-технічне та торговельно-економічне співробітництво, співпрацю у сфері культури, науки й технологій.

ДІЗНАТИСЬ БІЛЬШЕ

1. <https://youtu.be/1HPmhSo0s-g>
2. <https://youtu.be/0ixP8879x6o>
3. <https://youtu.be/CVsBqygAvko>
4. <https://sway.office.com/SW4Eh1WjolL3IYLd?ref=Link&loc=play>

ЗАВДАННЯ

1. Уважно прочитайте поданий матеріал.
2. Запишіть візитну картку ПАР.
3. Опрацювати параграф підручника Безуглій В.В. Географія (рівень стандарту): підручн. для 10 кл. закл. заг. серед. освіти навч. закл. – Київ: Генеза, 2018. – 192 с. § 32.